

FRANCE PREŠEREN- O VRBA

*O Vrba! srečna, draga vas domača,
kjer hiša mojega stoji očeta;
de b' uka žeja me iz tvojga sveta
speljala ne bila, goljfiiva kača!
Ne vedel bi, kako se v strup prebrača
vse, kar srce si sladkega obeta;
mi ne bila bi vera v sebe vzeta,
ne bil viharjov nótranjih b' igrača!
Zvestó srce in delavno ročico
za doto, ki je nima milijonarka,
bi bil dobil z izvoljeno devico;
mi mirno plavala bi moja barka,
pred ognjam dom, pred točo mi pšenico
bi bližnji sosed vároval - svet' Marka.*

France Prešeren se je leta 1800 rodil v gorenjski vasi Vrba, najprej se je šolal pri stricu duhovniku na Kopanju pri Grosupljem, nato v Ribnici in kasneje v Ljubljani. Ves čas je bil odličen učenec. Leta 1820 je šel študirat na Dunaj pravo, pri tem študiju vztrajal, čeprav so njegovi starši in sorodniki temu zelo nasprotovali ter mu celo odtegnili denarno pomoč. Ko je študij končal se je vrnil v Ljubljano in se zaposlil kot odvetniški pripravnik v pisarni. V zvezkih Kranjske čbelice objavil prve pesmi. V naslednjih letih so si sledili dogodki, ki so poglobljali Prešernovo življenjsko krizo: po Čopovi smrti ga je leta 1838 pretresla smrt Emyla Korytka, poljskega emigranta in zbiralca ljudskih pesmi, leta 1840 smrt dolgoletnega prijatelja in sodelavca Andreja Smoleta in pa Julija Primic se je poročila. Iz razmerja z Ano Jelovškovo se je rodila hči Rezika (naslednje leto je umrla), hčerka Ernestina in čez tri leta sin France. Imenovan je bil za odvetnika v Kranju. Istega leta mu je cenzura dovolila natis zbirke Poezije Doktorja Franceta Prešerna Osmega februarja 1849 je Prešeren umrl v Kranju, v hudem gmotnem pomanjkanju.

Prešeren velja za **najpomembnejšega slovenskega romantika** in vodilnega klasika slovenske poezije. V razvoju slovenske književnosti mu gre izjemno mesto, saj je slovensko poezijo dvignil na raven avtonomne besedne umetnosti in jo enakovredno postavil ob bok evropski literaturi. **V slovensko poezijo je uvedel vrsto pesniških oblik:** orientalske gazele, antične anakreonske pesmi, španske romance in glose, nordijske balade, srednjeveško nibelunško kitico, italijanske renesančne sonete in tercine, byronske romantične povesti v prozi, umetniške obdelave ljudskih pesmi, balad in romanov. idr. Tuje in domače pesniške vzorce je napolnil s temami in motivi, ki zrcalijo njegovo osebno usodo ter tedanje zgodovinske in politične razmere. Posebno pozornost je namenil jeziku, njegovi avtonomnosti in zmožnosti, da lahko izrazi najzahtevnejše vzgibe človekovega čustvovanja in mišljenja. Pesniški jezik je skušal kultivirati na visoki jezikovni ravni, vendar vedno v povezavi z živim jezikom, izhajal je iz domačega gorenjskega narečja. S svojo demokratično, k razumskosti in svobodi naravnano mislijo je odločilno vplival v prelomnih obdobjih slovenske zgodovine.

France Prešeren: Sonetje nesreče

Cikel šestih Sonetov nesreče je nastal leta 1932 in izšel v Kranjski Čbelci IV leta 1834. Gre za osrednjo izpoved Prešernovega življenjskega spoznanja in njegovo vrhunsko delo.

Zgradba: Ciklus je najprej vseboval sedem sonetov, vendar prvega Pov'do let starih čudne izročila Prešeren ni objavil, ker je bil motivno preveč zapleten. Poimenujemo jih po prvem verzu. Soneti so oblikovno in vsebinsko povezani.

1. »O vrba, srečna vad draga domača« sonet domotožja – obžaluje, ker ni ostal v domačem kraju, kjer bi živel mirno in idilično, medtem ko ga je mestno življenje navdalo z razočaranjem, ker je spoznal nasprotje med idealom in stvarnostjo.

Ideja: Prešeren se na dunaju čuti zatiranega, nezaželjenega in nesprejetega. V svoji rodni vasi Vrbi pa ga ljudje poveličujejo, sprejmejo njegova dela, vsi ga poznajo in ga imajo radi. Hvali svojo rodno vasico saj si želi, da bi se čimprej vrnil domov.

2. »Popotnik pride v Afrike puščavo« sonet razočaranja
3. » Hrast, ki vihar na tla ga zimski trešne« sonet poraženosti
4. »Komur je sreče dar bila klofuta« sonet vdanosti v usodo
5. »Življenje ječa, čas v nji rabelj hudi« hrepenenje po smrti
6. »Čez tebe več ne bo, sovražna sreča« sonet bivanjske praznine
7. »Memento mori« spomenik smrti

Fatalizem = verjame v usodo

Jezik = intelektualne metafore (življenje ječa, čas rabelj, sovražna sreča), simbol za srečo je Vrba, domača vas

Tematika = bivanjska

Zvrst = sonet

Vrsta = lirika

Sonet = italijansko-španska renesančna oblika

Zgrajen je iz 14 verzov – 11zložni jambški verz = Laški enajsterec. Jamb |U-|

Kitica je iz 2 kvartin in 2 tercina.

Rima: > kvartini: oklepajoča (abba) ali prestopna (abab)

> tercini rima je verižna (abab)

Sonetni venec pa je poseben tip soneta – značilna slo. pesem. oblika.

Ciklus = povezanost večih pesmi, sonetov v celoto.

Motivi: domotožje, praznina, smrt, poraženost, razočaranje,...

Lirika (pesništvo) je velika skupina besedil, v kateri so besedila pisana v posebni obliki, v verzih oz. posebnih ritmičnih enotah. Tisti, ki se izpoveduje je t. i. pesniški ali lirski subjekt. Po navadi je to pesnik sam. Pesem, v kateri pesnik izpoveduje svoja čustva in misli ali čustva in misli drugih ljudi, posameznikov ali celih skupin, je lirska pesem in tako pesništvo se imenuje lirika. Lirika je med vsemi leposlovnimi vrstami najbolj osebna ali subjektivna.

Sonet je pesniška oblika. Sestavljen je iz štirih kitic. Prvi dve sta štirivrstični — kvartini in sestavljata kvartetni del, drugi dve pa sta trivrstični. Standardni verz je laški ali jambski enajsterec. Rima v kvartetnem delu je oklepajoča, v tercetnem pa svobodna, po navadi verižna.

ZABAVNA DEJSTVA O PREŠERNU

- Otroci so Prešerna klicali Dr. Fig, saj je imel za njih vedno pripravljene mošnjičke polne fig

- Julija Primic je imela hudo srčno bolezen, zato je kmalu umrla. Imela je 5 otrok in njeni potomci živijo še danes.

- Pogosto je nosil frak in cilinder, ki pa je bil potlačen

- Bil je pameten otrok, brati in pisati ga je naučila že njegova mama. V šoli pa je bil zapisan tudi v zlato knjigo najboljših učencev

DANES IMAMO PO PREŠERNU IMENOVANO:

-8. Februarja praznujemo Prešernov dan

- Osrednji trg glavnega mesta Ljubljana se imenuje Prešernov trg, kjer stoji tudi njegov spomenik. Prešeren s prstom kaže na podobo Primicove Julije na drugi strani trga

- V primorskem mestu Piran, pa so glavno nabrežje poimenovali po našem največjem pesniku (Prešernovo nabrežje)

- In čokolada! Prešernove kroglice ali pa Prešernove kocke. Gre za ročno izdelane slaščice, katerih glavni sestavini sta lešnik in čokolada